

Iekšzemes kopprodukta revīzija 2019. gadā

2019. gada 30. septembrī Centrālā statistikas pārvalde publicēja revidētas nacionālo kontu laikrindas, sākot ar datiem par 1995. gadu.

Ir tikušas veiktas šādas revīzijas:

- 1) iekļauti darba pie valstij noteikto specifisko Nacionālā kopienākuma (NKI) pilnveidošanas darbības punktu slēgšanas rezultāti Eiropas Savienības Statistikas biroja *Eurostat* NKI pārbaudes cikla ietvaros;
- 2) citas izmaiņas pielietotajā metodoloģijā vai datu avotos;
- 3) ikgadējā rutīnas revīzija.

Ņemot vērā visas šīs revīzijas, gada IKP faktiskajās cenās mainījās no -0,9 % līdz +0,4 % periodā no 1995. – 2017. gadam (skat. 1. tabulu).

1. tabula. IKP faktiskajās cenās pirms un pēc revīzijas 1995. – 2017. gadā, miljonos EUR

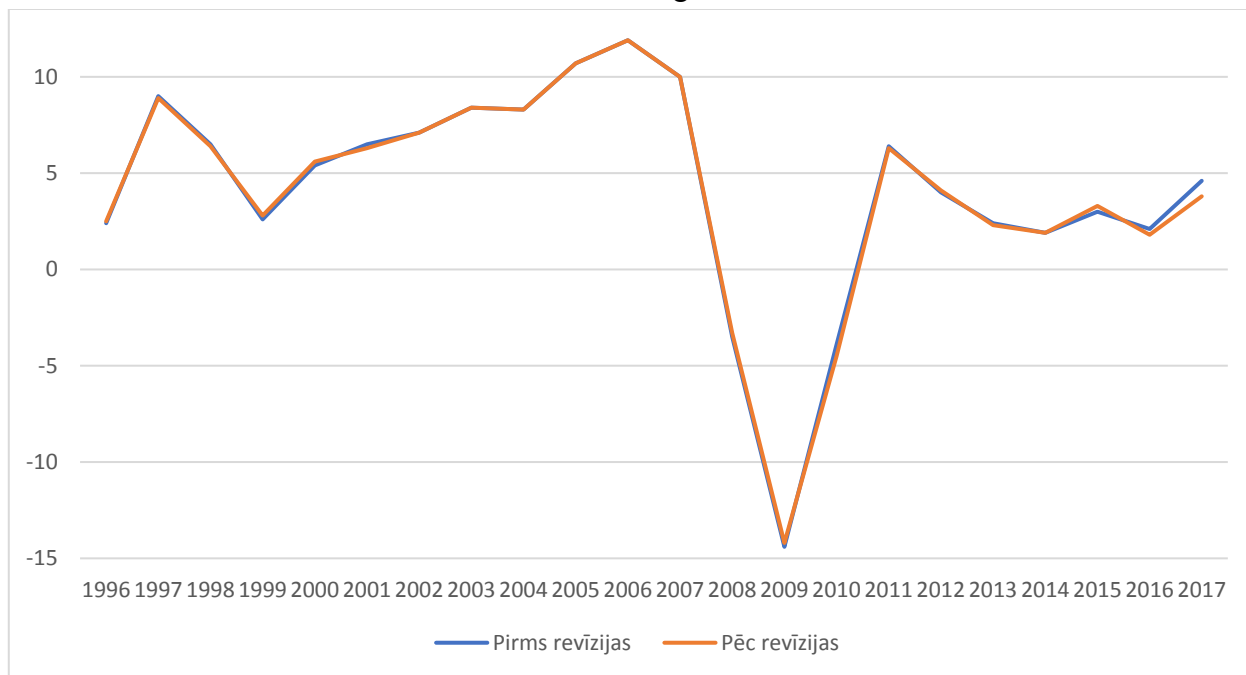
Gads	Pirms revīzijas	Pēc revīzijas	Starpība	Starpība, %
1995	4 058,8	4 046,3	-12,5	-0,3
1996	4 678,1	4 664,0	-14,1	-0,3
1997	5 394,1	5 379,9	-14,2	-0,3
1998	6 022,0	5 997,5	-24,4	-0,4
1999	6 272,1	6 259,5	-12,6	-0,2
2000	6 850,3	6 847,2	-3,1	-0,0
2001	7 460,1	7 446,3	-13,9	-0,2
2002	8 397,1	8 382,5	-14,5	-0,2
2003	9 552,7	9 539,0	-13,6	-0,1
2004	11 048,7	11 034,9	-13,8	-0,1
2005	13 597,2	13 586,7	-10,6	-0,1
2006	17 101,9	17 093,7	-8,1	-0,0
2007	22 592,0	22 589,5	-2,5	-0,0
2008	24 351,2	24 393,6	+42,4	+0,2
2009	18 826,6	18 884,9	+58,3	+0,3
2010	17 937,9	17 967,1	+29,3	+0,2
2011	20 302,8	20 319,3	+16,5	+0,1
2012	21 885,6	21 925,2	+39,6	+0,2
2013	22 786,6	22 803,0	+16,4	+0,1
2014	23 618,2	23 654,2	+36,0	+0,2
2015	24 320,3	24 426,0	+105,6	+0,4
2016	25 037,7	25 072,6	+35,0	+0,1
2017	27 033,1	26 797,8	-235,2	-0,9

2017. gada sākotnējais novērtējums no ceturkšņa datu avotiem tika revidēts, izmantojot novērtējumu no gada datu avotiem. Visas šajā dokumentā aprakstītās izmaiņas tika ņemtas vērā, novērtējot

2017. gada IKP, bet tā kā nav pieejams novērtējums, kas iegūts, izmantojot iepriekšējās metodes, nav iespējams tiešā veidā atsevišķi novērtēt izmaiņas pielietotajā metodoloģijā un datu avotos. Gada IKP agregāti faktiskajās cenās tika aprēķināti piedāvājuma-izlietojuma tabulu ietvarā.

Gada IKP izaugsme mainījās par -0,8 līdz +0,3 procentpunktiem (skat. 1. attēlu un 2. tabulu.).

1. attēls. IKP izmaiņas salīdzināmajās cenās, salīdzinot ar iepriekšējo gadu, pirms un pēc revīzijas 1996. – 2017. gadā, %

2. tabula. IKP izmaiņas salīdzināmajās cenās, salīdzinot ar iepriekšējo gadu, pirms un pēc revīzijas 1996. – 2017. gadā

Gads	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Pirms revīzijas, %	+2,4	+9,0	+6,5	+2,6	+5,4	+6,5	+7,1	+8,4	+8,3	+10,7	+11,9
Pēc revīzijas, %	+2,5	+8,9	+6,4	+2,8	+5,6	+6,3	+7,1	+8,4	+8,3	+10,7	+11,9
Starpība, procentpunktos	+0,2	-0,0	-0,2	+0,2	+0,2	-0,1	+0,0	+0,0	+0,0	+0,0	-0,0
Gads	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Pirms revīzijas, %	+10,0	-3,5	-14,4	-3,9	+6,4	+4,0	+2,4	+1,9	+3,0	+2,1	+4,6
Pēc revīzijas, %	+10,0	-3,3	-14,2	-4,5	+6,3	+4,1	+2,3	+1,9	+3,3	+1,8	+3,8
Starpība, procentpunktos	+0,0	+0,2	+0,2	-0,5	-0,1	+0,1	-0,1	+0,1	+0,3	-0,3	-0,8

1. Darba pie valstij noteiktajiem specifiskajiem NKI darbības punktiem rezultāti

1.1. Pārapsrošināšanas uzskaitē (ietekme 2010. – 2014. gadā)

Centrālā statistikas pārvalde (CSP) padziļināti izpētīja pārapsrošināšanas aktivitāti. Izpētes laikā tika konstatēts, ka Latvijā neeksistē tādas kompānijas, kuru primārais jeb pamatdarbības veids atbilstoši NACE 2. red. klasifikācijai ir “65.20 Pārapsrošināšana”. Pārapsrošināšanas pakalpojumu kā sekundāro darbību piedāvā dažas no reģistrētajām dzīvības un nedzīvības apdrošināšanas kompānijām. Tādejādi pārapsrošināšanas nozare kā galvenais darbības veids iepriekš ir tikusi radīta mākslīgi. Pārapsrošināšanas pakalpojuma eksports un imports ir uzrādīts Maksājumu bilancē, un tika secināts, ka Maksājumu bilances dati ir precīzāki nekā līdz šim aprēķinos izmantotie. Saskaņā ar EKS 2010 prasībām viss pārapsrošināšanas pakalpojuma imports ir jāiekļauj kā apdrošināšanas turētāja – dzīvības un nedzīvības apdrošināšanas kompāniju – starppatēriņš, kas arī attiecīgi tika izdarīts. Tā kā pārapsrošināšanas pakalpojuma eksports ir daļa no dzīvības un nedzīvības apdrošināšanas kompāniju izlaides, tad to nav nepieciešams izdalīt atsevišķi. Šo izmaiņu ietekme uz IKP ir parādīta 3. tabulā.

3. tabula. Pārapsrošināšanas aprēķina metodoloģijas izmaiņu ietekme uz IKP faktiskajās cenās 2010. – 2014. gadā

Gads	Ietekme uz IKP, milj. EUR	Ietekme uz IKP, %
2010	-4,3	-0,0
2011	-8,8	-0,0
2012	-10,6	-0,0
2013	-0,6	-0,0
2014	-8,8	-0,0

1.2. Datu pārbaude (ietekme tikai 2010. gadā)

Šis darbības punkts sevī ietver NKI informācijas vizītes laikā padziļinātās pārbaudes gaitā konstatēto tehnisko kļūdu izslēgšanu. Šo izmaiņu ietekme uz IKP ir parādīta 4. tabulā.

4. tabula. Datu pārbaudes laikā konstatēto tehnisko kļūdu novēršanas ietekme uz IKP faktiskajās cenās 2010. gadā

Gads	Ietekme uz IKP, milj. EUR	Ietekme uz IKP, %
2010	+42,0	+0,2

1.3. Bankrotu/maksātnespējas dēļ neiekasētais PVN (ietekme 1995. – 2017. gadā)

Tika norādīts, ka Latvijas nacionālajos kontos ir nepieciešams iekļaut bankrotu/maksātnespējas dēļ neiekasēto PVN. CSP no Valsts ieņēmumu dienesta saņēma datus par no jauna izveidojušajiem PVN parādiem par brīvprātīgi deklarētām saistībām (ieskaitot bankrotu/maksātnespējas dēļ neiekasētu PVN), un šie apjomi tika iekļauti izlaidē un attiecīgi arī pievienotajā vērtībā. Šo izmaiņu ietekme uz IKP ir parādīta 5. tabulā.

5. tabula. Bankrotu/maksātnespējas dēļ neiekasētā PVN iekļaušanas ietekme uz IKP faktiskajās cenās 1995. – 2016. gadā

Gads	Ietekme uz IKP, milj. EUR	Ietekme uz IKP, %
1995	+5,8	+0,1
1996	+7,1	+0,2
1997	+8,6	+0,2
1998	+10,6	+0,2
1999	+11,3	+0,2
2000	+14,6	+0,2
2001	+15,9	+0,2
2002	+17,9	+0,2
2003	+20,0	+0,2
2004	+24,0	+0,2
2005	+31,5	+0,2
2006	+42,6	+0,2
2007	+53,5	+0,2
2008	+102,1	+0,4
2009	+105,2	+0,6
2010	+74,6	+0,4
2011	+77,0	+0,4
2012	+102,8	+0,5
2013	+85,4	+0,4
2014	+80,2	+0,3
2015	+68,0	+0,3
2016	+66,2	+0,3

1.4. Krājumu pārmaiņu novērtēšana (ietekme 2010. – 2016. gadā)

Nepabeigto ražojumu un pabeigto preču krājumi atbilstoši Latvijas grāmatvedības prasībām tiek novērtēti atbilstoši uzņēmuma ražošanas izmaksām un neietver sevī neto pamatdarbības pārpalikuma (vai jaukto ienākumu) uzcenojumu. Tā kā CSP nav pieejama informācija par bāzes cenām un novērtēšana līdz šim ir tikusi veikta atbilstoši izmaksām, CSP novērtēja uzcenojuma likmi, lai pārvērtētu krājumus no ražošanas izmaksām uz bāzes cenām. Šo izmaiņu ietekme uz IKP ir parādīta 6. tabulā.

6. tabula. Uzcenojuma pievienošanas krājumu pārmaiņām ietekme uz IKP faktiskajās cenās 2010. – 2016. gadā

Gads	Ietekme uz IKP, milj. EUR	Ietekme uz IKP, %
2010	-18,7	-0,1
2011	+25,2	+0,1
2012	+0,8	+0,0
2013	+10,5	+0,0
2014	-14,0	-0,1

Gads	Ietekme uz IKP, milj. EUR	Ietekme uz IKP, %
2015	+12,3	+0,1
2016	+16,2	+0,1

1.5. Starppatēriņš lauksaimniecības preču ražošanai pašu galapatēriņam (ietekme 1995. – 2016. gadā)

Līdz šim mājsaimniecību, kuru pamatdarbības veids nav lauksaimniecība, lauksaimniecības preču ražošana pašu galapatēriņam tika iekļauta nacionālajos kontos bruto veidā – tikai kā pašu galapatēriņam saražoto lauksaimniecības preču vērtība. Tomēr, lai nodrošinātu datu salīdzināmību ar citām valstīm, kā arī ņemot vērā to, ka ražošanas process vienmēr rada nepieciešamību pēc kaut kādiem ieguldījumiem, bija nepieciešams aprēķināt starppatēriņa lielumu arī šim ražošanas procesam. Šo izmaiņu ietekme uz IKP ir parādīta 7. tabulā.

7. tabula. Starppatēriņa aprēķina mājsaimniecību, kuru pamatdarbības veids nav lauksaimniecība, lauksaimniecības preču ražošanai ietekme uz IKP faktiskajās cenās 1995. – 2016. gadā

Gads	Ietekme uz IKP, milj. EUR	Ietekme uz IKP, %
1995	-14,9	-0,4
1996	-17,5	-0,4
1997	-18,7	-0,3
1998	-19,3	-0,3
1999	-19,6	-0,3
2000	-19,4	-0,3
2001	-21,6	-0,3
2002	-23,5	-0,3
2003	-25,8	-0,3
2004	-29,1	-0,3
2005	-32,5	-0,2
2006	-39,0	-0,2
2007	-50,4	-0,2
2008	-57,2	-0,2
2009	-49,5	-0,3
2010	-50,1	-0,3
2011	-54,8	-0,3
2012	-52,9	-0,2
2013	-62,8	-0,3
2014	-44,9	-0,2
2015	-41,9	-0,2
2016	-46,5	-0,2

1.6. Pētniecība un izstrāde (ietekme 1995. – 2016. gadā)

Pētniecības un izstrādes kapitalizācijas metode tika pārskatīta un uzlabota. Šo izmaiņu ietekme uz IKP ir parādīta 8. tabulā.

8. tabula. Izmaiņu pētniecības un izstrādes metodoloģijā ietekme uz IKP faktiskajās cenās 1995. – 2016. gadā

Gads	Ietekme uz IKP, milj. EUR	Ietekme uz IKP, %
1995	-1,6	-0,0
1996	-2,6	-0,1
1997	-3,7	-0,1
1998	-4,9	-0,1
1999	-5,9	-0,1
2000	-7,5	-0,1
2001	-9,3	-0,1
2002	-10,7	-0,1
2003	-9,6	-0,1
2004	-9,9	-0,1
2005	-10,8	-0,1
2006	-11,7	-0,1
2007	-11,6	-0,1
2008	-12,7	-0,1
2009	-11,0	-0,1
2010	-17,5	-0,1
2011	-25,0	-0,1
2012	-17,9	-0,1
2013	-25,9	-0,1
2014	-9,3	-0,0
2015	-10,1	-0,0
2016	-12,1	-0,0

2. Citas izmaiņas pielietotajā metodoloģijā vai datu avotos

2.1. Nepārtrauktās inventarizācijas metodes aplikācija (ietekme 1995. – 2016. gadā)

Līdz šim bruto pamatkapitāla patēriņa aprēķini tika veikti MS Excel vidē. Aprēķins sastāvēja no daudzām tabulām par katru no institucionālajiem sektoriem un pa pamatlīdzekļu veidiem, atkarībā no pamatlīdzekļa dzīves ilguma. Aprēķini tika veikti pa pamatlīdzekļu kopsummām un tikai pēc tam pamatkapitāla patēriņš tika sadalīts pa darbības veidiem, ņemot vērā bruto pamatkapitāla veidošanas struktūru pa darbības veidiem. 2019. gadā šim aprēķinam tika izstrādāta speciāla aplikācija, kurā NIM tika piemērots tiešā veidā katram NACE 2.red. darbības veidam. Starpība starp jaunajiem un iepriekšējiem aprēķiniem veidojas tādēļ, ka tie tiek veikti daudz detalizētākā līmenī. Tika atklātas arī tehniskas kļūdas līdzšinējos aprēķinos, jo aprēķini MS Excel bija pietiekami sarežģīti un darbietilpīgi. Šo izmaiņu ietekme uz IKP ir parādīta 9. tabulā.

9. tabula. Nepārtrauktās inventarizācijas metodes aplikācijas ietekme uz IKP faktiskajās cenās
1995. – 2016. gadā

Gads	Ietekme uz IKP, milj. EUR	Ietekme uz IKP, %
1995	-1,9	-0,0
1996	-1,2	-0,0
1997	-0,4	-0,0
1998	-10,8	-0,2
1999	+1,6	+0,0
2000	+9,3	+0,1
2001	+1,1	+0,0
2002	+1,8	+0,0
2003	+1,8	+0,0
2004	+1,1	+0,0
2005	+1,2	+0,0
2006	+0,0	+0,0
2007	+6,0	+0,0
2008	+10,3	+0,0
2009	+13,6	+0,1
2010	+3,4	+0,0
2011	+2,9	+0,0
2012	+21,0	+0,1
2013	+9,4	+0,0
2014	+18,4	+0,1
2015	+49,9	+0,2
2016	+11,2	+0,0

2.2. Apdrošināšanas kompāniju filiāles (ietekme 2012. – 2015. gadā)

Strādājot pie NKI darbības punkta par pārapsedrošināšanu, tika veikta padziļināta dzīvības un nedzīvības apdrošināšanas kompāniju datu analīze. Tika secināts, ka no Finanšu un kapitāla tirgus komisijas saņemtajos datos nav iekļautas Latvijā darbojošos ārvalstu apdrošināšanas kompāniju filiāles, taču datos ir iekļautas arī Latvijas apdrošināšanas kompāniju filiāles citās valstīs. Tāpēc tika veiktas darbības, lai novērstu šīs neatbilstības metodoloģijas prasībām. Šo izmaiņu ietekme uz IKP ir parādīta 10. tabulā.

10. tabula. Apdrošināšanas kompāniju filiāļu datu izslēgšanas ietekme uz IKP faktiskajās cenās
2012. – 2015. gadā

Gads	Ietekme uz IKP, milj. EUR	Ietekme uz IKP, %
2012	-3,7	-0,0

Gads	Ietekme uz IKP, milj. EUR	Ietekme uz IKP, %
2013	+7,4	+0,0
2014	+14,4	+0,1
2015	+27,4	+0,1

3. Ikgadējā rutīnas revīzija

Papildus iepriekš minētajiem datu revīziju iemesliem, tika veiktas arī nebūtiskas ikgadējās rutīnas revīzijas. Šo izmaiņu ietekme uz IKP ir parādīta 11. tabulā.

11. tabula. Ikgadējo rutīnas revīziju ietekme uz IKP faktiskajās cenās 2009. – 2011. gadā un 2013. – 2015. gadā

Gads	Ietekme uz IKP, milj. EUR	Ietekme uz IKP, %
2009	-0,0	-0,0
2010	+0,0	+0,0
2011	+0,0	+0,0
2013	-6,9	-0,0
2014	+0,0	+0,0
2015	+0,0	+0,0

4. Jauns atsauces gads

IKP salīdzināmajās cenās tiek rēķināts, izmantojot ķēdēšanas metodi, visu laikrindu izsakot atsauces gada cenās. Atsauces gads tika nomainīts no 2010. uz 2015. gadu.

5. Ceturkšņa datu etalonpieskaņošanas metodes maiņa.

Tika mainīta ceturkšņa nacionālo kontu datu etalonpieskaņošanas metode, aizvietojojot iepriekš izmantoto vienkāršo “pro-rata” ar “Denton–Cholete” optimālo laikrindu pārdales metodi. Dati pārdaļīti IKP ceturkšņu rādītāju aprēķinam nepieciešamajā detalizācijas pakāpē, izmantojot tiešo pārdales metodi. Visi agregāti pārdaļīti netieši, summējot nepieciešamos rādītājus. Netiešās pārdales metodes pielietošana agregātu līmenī, saglabāja saskaitāmību agregātu un komponentu starpā. “Denton–Cholete” pārdales metode tika pielietota, izmantojot R programmas pakotni “Methods for Temporal Disaggregation and Interpolation of Time Series”, ko izstrādājuši Christoph Sax, Peter Steiner, un Tommaso Di Fonzo (<https://cran.r-project.org/package=tempdisagg>).